

УДК 004: 622.276

ПРОЦЕС РОЗПОДІЛУ ТА УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ

Василик І.І.

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут економіки та управління у нафтогазовому комплексі*

Визначено основні завдання управління інформаційними ресурсами нафтогазовидобувного підприємства та уточнено сутність поняття «інформаційні ресурси» як сукупності інформаційних продуктів та інформаційних виробів. Побудовано схему розподілу інформаційних ресурсів нафтогазовидобувного підприємства.

Ключові слова: інформація, інформаційні ресурси, інформаційні продукти, інформаційні вироби.

The principal tasks of management of the oil- and gas-producing enterprise informative resources were determined and essence of concept «informative resources» as aggregate of informative products and informative wares is specified. The chart of allocation of informative resources of the oil- and gas-producing enterprise was built.

Keywords: information, informative resources, informative products, informative wares.

Актуальність проблеми. Для управління підприємством важливою умовою є наявність інформаційного забезпечення, побудованого на інформаційних ресурсах, які можуть бути отримані шляхом вироблення або купівлі в необхідний момент часу в оптимальній кількості, і складають вагомому частину змістовного елементу інформаційного забезпечення управління підприємством. Їх основне завдання – недопущення проявів дефіциту інформації, у рамках якої необхідно здійснювати розробку оптимізаційних методів визначення потреби у виробничій, економічній інформації, раціоналізації її структури і потоків, а також виконанню інформаційної діяльності, яка зводиться до здійснення наступних основних функцій: вирішення програмно-методологічних питань (постановці завдань), збору і підготовці даних, їх обробці (аналізу), передачі, зберіганню, пошуку, купівлі відтворенню, повторному використанню,

публікації, захисту, вилученню з обороту і знищенню.

Серед традиційно визнаних ресурсів організації виділяють: люди, матеріали, капітал, технології та інформація [1]. Основне завдання будь-якої організації полягає в перетворенні ресурсів у кінцевий продукт вигідним для себе способом. Для виробництва будь-якої продукції необхідно мати як матеріальні, фінансові і людські ресурси, так і інформацію про те, яким чином ці ресурси поєднати для отримання бажаного результату. Тобто, потрібно володіти необхідними інформаційними ресурсами [2, с.49].

У інформаційному забезпеченні управління підприємством інформація являється не лише одним з основних ресурсів, але і виступає інтегратором і необхідною умовою використання усіх інших ресурсів. Тому вчені розглядають його і як економічний ресурс підприємницької діяльності, і як результат функціонування великого об'єму інформації на різних рівнях управління.

Враховуючи складність технологічних процесів нафтогазовидобутку, низьку поінформованість про процеси, що протікають у пласті і свердловині, значний об'єм інформації, яка функціонує на кожному рівні управління нафтогазовидобувного підприємства, значну розосередженість виробничих об'єктів на великих площах, процес розподілу і управління інформаційними ресурсами набуває особливого значення.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. На сьогоднішній день можна стверджувати про недостатню дослідженість сутності інформаційних ресурсів, оскільки не існує чіткого визначення заданої категорії. Науковці, які розглядають проблеми інформатизації, дають власні розуміння сутності інформаційних ресурсів. Після багатьох років досліджень і сьогодні актуальним залишається висловлювання науковця Г. Р. Громова, що «...постановка питання про кількісну оцінку цих ресурсів і їх зв'язку з іншими економічними категоріями ще чекають розробки» [3].

Економічний підхід щодо визначення поняття «інформаційні ресурси» подавалися ще у праці Н. П. Федоренко [4]: «інформаційні ресурси – це знання, відомості, дані, що отримуються і накопичуються в процесі розвитку науки і в практичній діяльності людей, які можуть бути використані

в суспільному виробництві і управлінні у якості фактора збільшення обсягу виробництва і підвищення його ефективності».

Теоретичне обґрунтування ролі інформаційних ресурсів, їх задач і функцій для ефективного управління висвітлено у роботах багатьох дослідників. У роботі Бакута П. А. [5] йде мова про всезростаючу роль інформаційних ресурсів в усіх областях людської діяльності і це перш за все потребує розробки теорії, в якій необхідно описати термінологію постановки задач і шляхи її вирішення. Вивченню теоретичних питань присвячена стаття Антопольского А. Б. [6], де розглядається об'єм і зміст поняття інформаційних ресурсів, аналізується фасетна класифікація інформаційних ресурсів. Пархоменко В. Д. [7] розглядає проблеми управління інформаційними ресурсами і робиться акцент на важливості досягнення стратегічної мети у сфері управління інформацією, оскільки інформація стає організаційним важелем, а також вихід через прогнозно-аналітичну функцію на управління іншими ресурсами, а саме трудовими, фінансовими і матеріальними. Серед наукових розробок інших дослідників, які займалися даною проблемою слід відзначити праці Боднара І. Р., Войчишина К. С., Іноземцева В. Л., Кураса І., Ленкова С. В., Маслянка П. П., Нестеренко О. В., Петрова В. В., Чижа І. С., Яковенко В. Я. та ін. Однак проблема розподілу і управління інформаційними ресурсами на підприємствах нафтогазового комплексу, враховуючи значний об'єм інформації у зв'язку з специфікою виробничого процесу, практично не досліджувалася.

Метою роботи є побудова схеми розподілу інформаційних ресурсів нафтогазовидобувного підприємства.

Викладення основного матеріалу дослідження. Інформаційний ресурс – це узагальнений термін, який використовується для позначення управлінської інформації різної природи: інформація про стан внутрішнього та зовнішнього середовища, інформаційні документи про фінансово-виробничу діяльність, інформація про співробітників організації і та ін. На забезпечення процесів управління виробничими процесами нафтогазовидобувних підприємств спрямований інформаційний ресурс організації. Інформаційний ресурс забезпечує досягнення цілей підприємства шляхом надання організованої, чітко структурованої і своєчасної інформації. А сама інформація є найважливішим стратегічним ресурсом будь-якого бізнесу. Відсутність необхідної інформації

породжує невизначеність. А в умовах невизначеності зменшується точність прийнятих рішень.

Таким чином, інформаційний ресурс нафтогазовидобувного підприємства – це особливий вид ресурсу, який ґрунтується на знаннях, накопичених у результаті науково-технічної діяльності, і поданий у формі, придатній для збору, накопичення, зберігання, відтворення та реалізації.

З наведеного визначення випливає, що джерелами формування інформаційних ресурсів підприємства є його внутрішнє і зовнішнє середовища. Інформація внутрішнього середовища відображає фінансово-господарський стан підприємства. Інформація зовнішнього середовища відображає діяльність економічних, соціальних і політичних структур за межами підприємства, а також відносини підприємства з цими структурами.

Обробка інформації внутрішнього середовища здійснюється за допомогою стандартних формалізованих процедур. Обробка інформації зовнішнього середовища, яка може бути неточною, неповною, має ймовірнісний характер, вимагає часто нестандартних процедур опрацювання.

Інформаційними ресурсами нафтогазовидобувного підприємства, як і будь-якими іншими, можна і потрібно управляти.

Управління інформаційними ресурсами полягає в виконанні таких завдань:

- оцінці інформаційних потреб на кожному рівні управління і в межах кожної функції управління;
- вивченні документообігу на підприємстві, його раціоналізації, стандартизації типів і форм документів;
- подоланні проблеми несумісності типів даних;
- створенні системи управління даними тощо.

Складність економічних, організаційних і технологічних проблем породжує постійно зростаючі потоки інформації, необхідної для успішного функціонування економіки будь-якої країни на всіх рівнях. На пошук нових видів сировинних ресурсів, організацію їх видобутку і обробку потрібно затратити велику кількість наукової, технологічної,

економічної та іншої інформації. Рациональне використання наявних сировинних ресурсів вимагає знань, розумної організації і використання виробництва, зокрема створення безвідходних і екологічно чистих технологій, а також удосконалення законодавства та систем розподілу і споживання праці. Вказані завдання можуть бути успішно вирішені тільки на основі достовірної і своєчасної інформації. Тому можна стверджувати, що інформаційні ресурси також є продуктивною силою, і від її кількості і якості суттєво залежить ефективність економіки.

Найбільш доцільним, на нашу думку, є визначення інформаційних ресурсів як сукупності інформаційних продуктів (ІП) та інформаційних виробів (ІВ) [8, с.116]. Інформаційний продукт – це виготовлений інформаційною системою інформаційний об'єкт, що використовується для безпосереднього управління, а інформаційні вироби – це виготовлені системою інформаційні об'єкти, які використовуються не для безпосереднього управління, а для опосередкованого різнобічного впливу. Іншими словами, інформаційні вироби — необов'язкова до виконання інформація [2, с.505]. Вона може потрапляти на підприємство з точкових джерел інформації (ТДІ), з незалежних інформаційних нагромаджувачів (НІН) або з відомчих інформаційних нагромаджувачів (ВІН). Як керівна інформація так і некерівна може потрапляти до підрозділів підприємства та його персоналу різними шляхами: через органи управління підприємством (ОУ), через інформаційно-комп'ютерний підрозділ (ІТ-підрозділ), через систему інформаційного обслуговування підприємства (СІО) або безпосередньо до персоналу. На рис. 1 зображена схема розподілу інформаційних ресурсів нафтогазовидобувного підприємства.

Управління інформаційними ресурсами нафтогазовидобувного підприємства зводиться до забезпечення їх своєчасного отримання та рационального використання як системою управління підприємством, так і всіма його підрозділами, а також своєчасного і максимально повного забезпечення інформацією зовнішніх споживачів.

Для здійснення ефективного управління необхідно:

- знати інформаційні потреби системи управління підприємством і структурних підрозділів, та мати регламент отримання інформації підрозділами;

- знати форму подачі та джерела необхідної інформації;
- забезпечити регулярну взаємодію (прямий і зворотний зв'язок) системи управління та структурних підрозділів з джерелами інформації;
- забезпечити приймання, обробку, передачу користувачам та збереження інформації на підприємстві;
- здійснювати контроль та аналіз рівня та якості задоволення інформаційних потреб системи управління та структурних підрозділів;

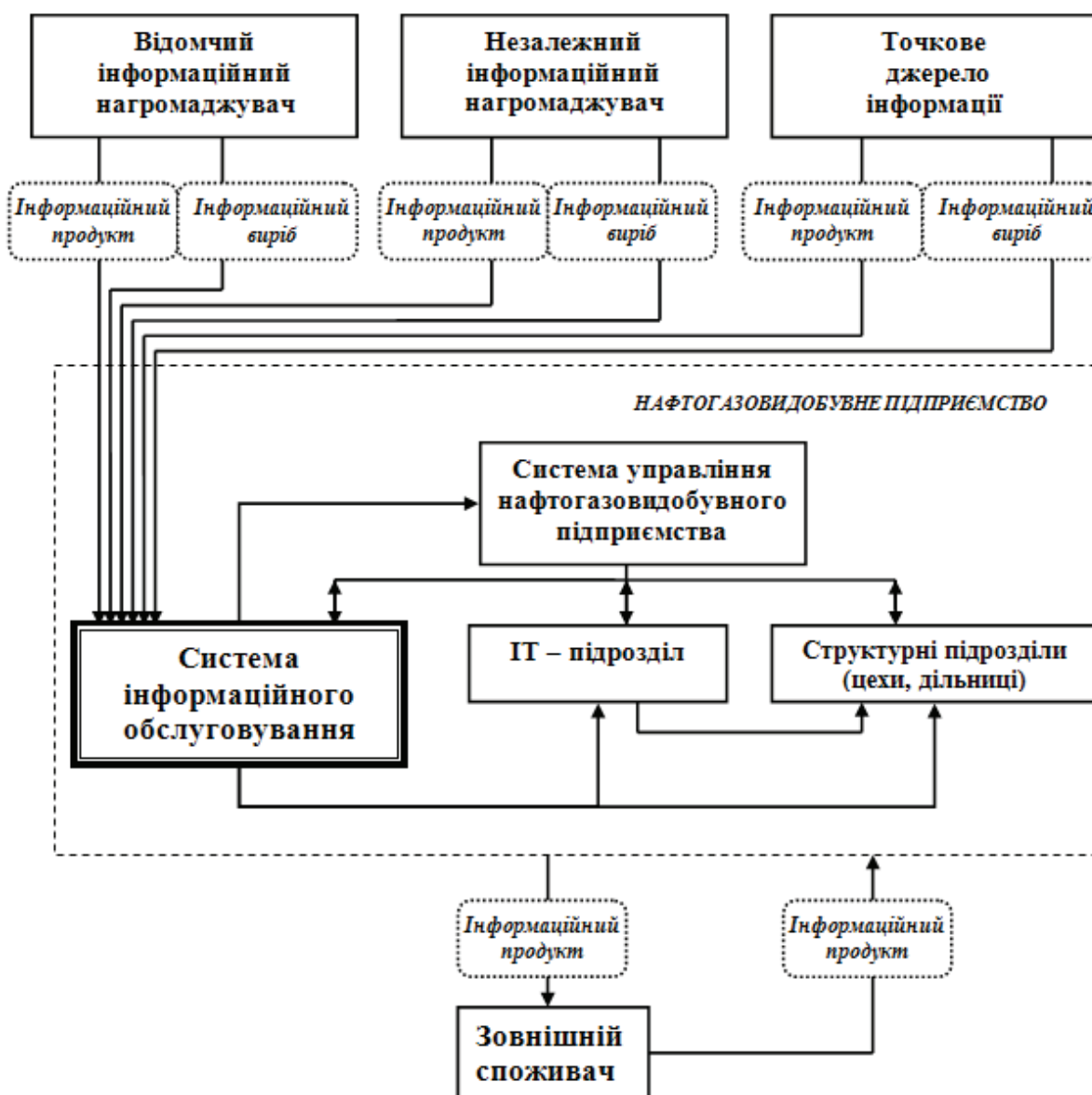

Рис. 1. Схема розподілу інформаційних ресурсів нафтогазовидобувного підприємства

- розробляти та реалізовувати управлінські дії, спрямовані на поліпшення інформаційного забезпечення підприємства;

- аналізувати ефективність функціонування інформаційної системи підприємства та впроваджувати заходи щодо його покращання;
- налагоджувати зв'язки з зовнішніми організаціями-джерелами інформації на предмет підвищення якості інформаційного обміну;
- розробляти і реалізовувати стратегічні плани розвитку інформаційної системи підприємства та інформаційних технологій.

На думку багатьох фахівців, інформаційні інтереси і інформаційні потреби, будучи складною, нелінійною функцією економічних інтересів держави, виробничих колективів, визначаються рівнем суспільної свідомості, залежать від духовних інтересів тих, що працюють, входять в соціально-виробничі колективи, формується спеціалізацією виробництва, психологічними особливостями кадрів.

Інформаційна потреба відображає усвідомлене розуміння відмінності між індивідуальним знанням про предмет і знаннями, накопиченими суспільством. Така потреба може бути задоволена за рахунок інформатизації, яка є процесом насичення виробництва і всіх сфер життєдіяльності людини інформацією.

Висновки. Виробнича діяльність сучасного нафтогазовидобувного підприємства супроводжується постійним збільшенням обсягів даних, необхідних для прийняття рішення. Аналіз показує, що керівникам вищого рівня, інколи не вистачає достовірної інформації для ухвалення найважливішого, єдиного правильного управлінського рішення. Вони вимушені витратити час, щоб отримати потрібну інформацію в межах своїх підрозділів. Інколи це неможливо зробити через її відсутність або несистематизованість. Тому доцільно перш за все здійснювати ефективне управління саме інформаційними ресурсами та забезпечити належний їх розподіл.

Подальші дослідження даної проблеми слід спрямувати на вивчення стану управління інформаційними ресурсами на окремо взятих НГВУ з метою визначення та усунення наявних недоліків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мескон М. Основы менеджмента (Management) [Текст] / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М. : Издательство «Дело», 1997 г. – 704 стр.
2. Інформаційні системи в менеджменті [Текст] / [Батюк А. Є., Дзуліт З. П., Обельовсь-

- ка К. М. та ін.]. – Львів : Національний університет «Львівська політехніка» (ІВЦ «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2004. – 520 с.
3. Громов Г. Р. Национальные информационные ресурсы : проблемы промышленной эксплуатации [Текст] / Г. Р. Громов. - Москва, Наука, 1984. – 240с.
 4. Федоренко Н. П. Математика и кибернетика в экономике [Текст] / Н. П. Федоренко. – М. : Экономика, 1975. – 700 с.
 5. Бакут П. А. Информационные ресурсы – вопросы теории и практики [Текст] / П. А. Бакут // Научно-техническая информация. Серия «Организация и методика информационной работы. – 2007. – №11.– С.16-23.
 6. Антопольский А. Б. Проблемы учета и регистрации информационных ресурсов [Текст] / А.Б.Антопольский // Проблемы информатизации.– 2008.– №2.– С.33-40.
 7. Пархоменко В. Д. Наукові і організаційні проблеми управління інформаційними ресурсами [Текст] / В. Д. Пархоменко // Науково-технічна інформація. – 2007.– №3.– С.31-36.
 8. Устенко А.О. Економіко-організаційні проблеми інформатизації управління: [монографія] / А.О. Устенко. – Тернопіль, Економічна думка, 2002. – 247 с.